

TALABALARNI MAFKURAVIY IMMUNITETINI
SHAKLLANTIRISH

Urganch ranch texnologiyalar universiteti

1-kurs magistranti

Omongaldiyeva Shaxnoza Qahramon qizi

Anotatsiya. Mazkur maqolada mafkura borasida gap ketadi. Shu bilan birga talabalarning mafkuraviy immunitetni shakllantirish haqida gap boradi. Shuningdek, talabalarning mafkuraviy imunitetini shakllantirish usullari ahamiyati va dolzarbligi haqida gap boradi.

Kalit soʻzlar: Mafkura, maʼnaviyat, imunitet, talaba, oliy taʼlim, intellekt, jamiyat, gʻoya, manipulyatsiya, tanqidiy fikrlash.

Mafkuraviy immunitet-bu shaxsning tashqi va ichki mafkuralar, gʻoyalar, ideologiyalar va manipulyatsiyalarga qarshi turish qobiliyati desak mubolagʻa boʻlmaydi. U kishining oʻz dunyoqarashi, qadriyatlari, bilim va tajribalari orqali mustahkamlanadi. Mafkuraviy immunitet odamning salbiy yoki notoʻgʻri taʼsirlarni, xususan, jamiyatdagi zararli gʻoyalar, ekstremizm yoki propagandaga qarshi turishini taʼminlaydi. Bu, oʻz navbatida, shaxsni maʼnaviy va intellektual jihatdan barqaror qilishga yordam beradi.

Mafkuraviy immunitetning asosiy jihatlari quyidagicha:

-Tanqidiy fikrlash: Shaxsning turli maʼlumotlarni tahlil qilish, ularni tekshirish va qaysi biri haqiqatga yaqin ekanligini aniqlash qobiliyati. Tanqidiy fikrlash odatda har qanday gʻoya yoki mafkuraga nisbatan tanqidiy va puxta yondashuvni talab qiladi.

-Shaxsiy va axloqiy qadriyatlar: Odamning oʻzining axloqiy prinsiplarini va dunyoqarashini aniqlash va bu asosda qarorlar qabul qilish. Bunday qadriyatlar shaxsni manipulyatsiyalardan himoya qiladi.

-Mustahkam ilmiy asoslar: Ilmiy va madaniy bilimlarga ega bo'lish, bu esa odamni falsafa, tarix, sotsiologiya va boshqa sohalarda eng so'nggi g'oyalar bilan tanishtiradi va ularni chuqurroq anglashga yordam beradi.

-Ochiq fikrlar almashinuvi: Fikr va g'oyalar erkin almashinuvi, shaxsni boshqa nuqtai nazarlarni eshitishga, ularni baholashga va kerakli xulosalar chiqarishga o'rgatadi. Bu talabalar va umuman jamiyat uchun g'oyalar erkinligi va demokratiyaning muhim bir qismi hisoblanadi.

-Emotsional barqarorlik: Shaxsning emotsional mustahkamligi va stressga chidamliligi ham mafkuraviy immunitetning bir qismidir. Bu talaba yoki shaxsni tashqi ta'sirlarga, xususan, manipulyatsiyalarga qarshi turishga yordam beradi.

Mafkuraviy immunitetni shakllantirish, ayniqsa, ta'lim jarayonida katta ahamiyatga ega. Talabalar va yosh avlodning salbiy ta'sirlar va g'oyalarga qarshi turish qobiliyatini rivojlantirish jamiyatning mustahkam, barqaror va uyg'un bo'lishiga hissa qo'shadi. Bu jarayonning muhim qismi milliy va umuminsonga oid qadriyatlarni o'rgatish, tarixiy xotirani saqlash, shuningdek, ilmiy va madaniy bilimlarni rivojlantirishdan iboratdir.

Talabalarni mafkuraviy immunitetini shakllantirish-bu ularni turli xil tashqi va ichki salbiy ta'sirlardan himoya qilish, ularning ongini, ruhiyatini va dunyoqarashini mustahkamlash maqsadida amalga oshiriladigan jarayondir. Mafkuraviy immunitet talabalarda mustahkam axloqiy, ilmiy, madaniy va ruhiy qadriyatlar asosida shakllanadi va ularga har xil manipulyatsiya, salbiy mafkuralar, ijtimoiy va siyosiy bosimlarga qarshi barqarorlik beradi.

Mafkuraviy immunitetni shakllantirish uchun quyidagi asosiy yondashuvlarni keltiralamiz:

1. **Milliy va umuminsonga oid qadriyatlarni targ'ib qilish:** Talabalarni o'z xalqining tarixi, madaniyati, an'analari, qadriyatlari bilan tanishtirish va ularni ularga o'rgatish. Ularni inson huquqlari, adolat, erkinlik kabi universal qadriyatlarni anglashga undash.

2. **Tanqidiy fikrlashni rivojlantirish:** Talabalarga har xil manbalardan kelib chiqadigan axborotni tahlil qilish, tanqidiy fikrlash va ongli qarorlar qabul

qilishni o'rgatish. Bu jarayon ularni tashqi manipulyatsiyalar va noto'g'ri ma'lumotlarga qarshi himoya qiladi.

3. **Ma'naviy va axloqiy tarbiya:** Talabalar bilan axloqiy qadriyatlar va mas'uliyatli yurish-turish haqida suhbatlar o'tkazish, ularni ijtimoiy adolat, hamdardlik, sadoqat kabi fazilatlar bilan tanishtirish.

4. **Ilmiy dunyoqarashni rivojlantirish:** Ilm-fan, texnologiya, tarix va san'at sohalarida mustahkam bilim va ko'nikmalarni egallash, bu orqali talabalar ilmiy asoslangan fikrlashni va haqiqatni izlashni o'rganadilar.

5. **Tinchlik, bag'rikenglik va diniy erkinlikni hurmat qilish:** Turli dinlar, madaniyatlar va etnik guruhlar bilan hurmat va bag'rikenglikni rivojlantirish. Bu talabalarni ijtimoiy totuvlikka va tinchlikka xizmat qiluvchi harakatlarga jalb qiladi.

6. **Vatanparvarlik va milliy g'urur:** O'z Vatani, uning tarixini, madaniyatini va qadriyatlarini sevishtirish, shuningdek, global masalalar bo'yicha milliy nuqtai nazarni shakllantirish.

Bunday yondashuvlar talabalarda mafkuraviy immunitetni shakllantirib, ularni har xil manipulyatsiya va tashqi ta'sirlarga qarshi kurashishga tayyorlaydi. Bu jarayon davomiy va kompleks bo'lib, jamoat, o'qituvchilar, ota-onalar hamda talabalar o'zi uchun umumiy maqsadga aylanishi zarur.

Talabalarni **mafkuraviy immunitetini shakllantirish**ning ahamiyati katta va ko'p jihatli bo'lib, bu nafaqat individual darajada, balki jamiyatning barqarorligi, rivojlanishi va ijtimoiy totuvligiga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Quyidagi asosiy jihatlarni ko'rib chiqish mumkin:

Salbiy ta'sirlardan himoya qilish

Mafkuraviy immunitet talabalarni tashqi va ichki manipulyatsiyalar, ekstremizm, radikalizatsiya va noqonuniy mafkuralardan himoya qiladi. Talabalar ijtimoiy tarmoqlar, axborot vositalari va boshqa manbalar orqali kirib keladigan zararli yoki yolg'on ma'lumotlarga qarshi turishga tayyor bo'ladilar. Bu ularni g'oya yoki ideologik bosimlarga qarshi mustahkam qiladi.

Tanqidiy fikrlashni rivojlantirish

Talabalarni mafkuraviy immunitetini shakllantirish, ularga tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini o'rgatishga yordam beradi. Tanqidiy fikrlash-bu har qanday axborotni tahlil qilish, uni sinchkovlik bilan o'rganish va oqilona qarorlar qabul qilishni o'rgatadi. Bu orqali talabalar noto'g'ri yoki qabul qilinishi kerak bo'lmagan fikrlarni ajrata olishadi.

Ijtimoiy va siyosiy barqarorlikni ta'minlash

Mafkuraviy immunitetni shakllantirish jamiyatdagi siyosiy va ijtimoiy barqarorlikni saqlashga xizmat qiladi. Talabalar, o'z fikrini ifoda etishda va jamiyatda bo'layotgan voqealar haqida to'g'ri va ilmiy asoslangan qarorlar qabul qilishda muhim rol o'ynaydi. Ular noxush ta'sirlar va manipulyatsiyalardan xoli bo'lishi, o'z fikrini erkin ifoda etishlari mumkin.

Inson huquqlari va erkinliklarga hurmatni rivojlantirish

Mafkuraviy immunitetni shakllantirish talabalarga inson huquqlari, erkinlik va tenglik kabi muhim qadriyatlarni o'rgatadi. Bu ularning axloqiy va ma'naviy rivojlanishiga yordam beradi, shu bilan birga, jamiyatda demokratiya va erkinlikni qo'llab-quvvatlashga tayyor bo'lishadi.

Milliy va global muammolarga yondashuvni o'zgartirish

Mafkuraviy immunitet talabalarni milliy va global muammolarni tushunish va ularga mas'uliyat bilan yondashish qobiliyatini oshiradi. O'z xalqining tarixini, madaniyatini va qadriyatlarini bilgan holda, talabalar butun dunyo bo'ylab ijtimoiy, siyosiy va iqtisodiy jarayonlarga to'g'ri va oqilona munosabatda bo'lishadi.

Ruhiy barqarorlik va emotsional chidamlilik

Mafkuraviy immunitetni shakllantirish talabalarni salbiy fikrlar, stress va ijtimoiy bosimlarga qarshi ruhiy jihatdan mustahkamlashga yordam beradi. Bu jarayon ularni shaxsiy qarorlar qabul qilishda mustahkam qiladi va psixologik barqarorligini oshiradi.

Ijtimoiy totuvlik va bag'rikenglikni ta'minlash

Mafkuraviy immunitetni shakllantirish shaxslarni turli madaniyatlar, dinlar va millatlar o'rtasidagi bag'rikenglik va o'zaro hurmatni rivojlantirishga undaydi.

Talabalar, jamiyatda ijtimoiy totuvlikni ta'minlash va hamjihatlikda yashash uchun zarur bo'lgan axloqiy va madaniy qadriyatlarni o'zlashtiradilar.

Talabalar mafkuraviy immunitetni shakllantirish orqali nafaqat o'z shaxsiy rivojlanishlariga hissa qo'shadilar, balki jamiyatda barqarorlik, ijtimoiy adolat va ma'naviy barkamollikni ta'minlashda muhim rol o'ynaydilar. Bu jarayon yoshlarni nafaqat axloqiy va ma'naviy jihatdan mustahkam qiladi, balki ular turli xil mafkuraviy va g'oyaviy ta'sirlarga qarshi kurashishga tayyor bo'lgan fuqaro sifatida jamiyatga foyda keltiradi.

Talabalarni mafkuraviy immunitetini shakllantirishning dolzarbligi haqida gap ketar ekan, bugungi kunda juda yuqori, chunki tez o'zgaruvchan va globalizatsiya jarayonlari, axborot texnologiyalarining rivojlanishi va ijtimoiy tarmoqlarning keng tarqalishi orqali salbiy ta'sirlar va manipulyatsiyalar talabalar ongiga yanada osonlik bilan kirib kelmoqda. Shuningdek, turli mafkuralar va ideologiyalarning bir-biri bilan raqobatlashuvi, milliy va global miqyosdagi siyosiy-iqtisodiy jarayonlarning murakkablashuvi talabalarni o'z fikrini to'g'ri shakllantirishga undaydi.

✓ Axborotlarning tez tarqalishi va manipulyatsiyalar-Bugungi kunda axborot va kommunikatsiya texnologiyalarining tez rivojlanishi tufayli salbiy mafkuralar va g'oyalar har qanday manbadan tez va keng tarqalmoqda. Internet, ijtimoiy tarmoqlar va ommaviy axborot vositalari orqali yolg'on ma'lumotlar, radikal g'oyalar va manipulativ fikrlar yoshlarni ijtimoiy va siyosiy jihatdan ta'sir qilishga intiladi. Talabalar esa bu ma'lumotlarga qanday munosabatda bo'lishni, ularni tahlil qilishni va filtrlashni o'rganishlari zarur.

✓ Ekstremizm va radikalizm xavfi-Talabalar o'z hayotida yoki jamiyatda yuz berayotgan ijtimoiy-siyosiy voqealarga nisbatan noaniq, yo'nalishsiz fikrlashlari natijasida ekstremistik g'oyalarga osongina kirib qolishlari mumkin. Mafkuraviy immunitetni shakllantirish ularni bu kabi salbiy g'oyalarga qarshi himoya qiladi va ularni sog'lom dunyoqarashni rivojlantirishga undaydi.

✓ Globalizatsiya va madaniy ta'sirlar-Globalizatsiya jarayonlari natijasida turli madaniyatlar, g'oyalar va mafkuralar o'rtasidagi o'zaro aloqalar kuchaymoqda. Bu talabalar uchun ijtimoiy, madaniy va siyosiy qarorlarni qabul qilishda yangi

qiyinchiliklar yaratadi. Mafkuraviy immunitetni shakllantirish talabalarni o'zining milliy va madaniy qadriyatlarini hurmat qilishga va ularga sodiq qolishga o'rgatadi, shu bilan birga global miqyosda erkin va adolatli munosabatlarni rivojlantirishga hissa qo'shadi.

✓ Ijtimoiy va siyosiy barqarorlikni saqlash-Mafkuraviy immunitetni shakllantirish jamiyatda ijtimoiy va siyosiy barqarorlikni saqlashda muhim rol o'ynaydi. Talabalar, o'zining fikrini erkin ifoda etish bilan birga, boshqalar fikrini hurmat qilishni o'rganadilar. Bu jamiyatdagi siyosiy va ijtimoiy totuvlikni saqlashga, ijtimoiy ziddiyatlarning oldini olishga yordam beradi.

✓ Milliy va umuminsoniy qadriyatlarni targ'ib qilish-Mafkuraviy immunitet talabalarda milliy va umuminsoniy qadriyatlarni shakllantiradi. Bu ularning o'z xalqining tarixini, madaniyatini, adabiyotini va an'alarini qadrlashiga, shuningdek, dunyoqarashida insoniyatning umumbashariy qadriyatlarini qadriga etishga olib keladi. Talabalar o'zini nafaqat milliy, balki global fuqarolik nuqtai nazaridan ham rivojlantiradilar

Shuningdek, talabalarni mafkuraviy immunitetini shakllantirish -bu yosh avlodni ijtimoiy, siyosiy va madaniy manipulyatsiyalardan himoya qilishning muhim jarayonidir. Ushbu jarayonning asosiy maqsadi talabalar ongida mustahkam axloqiy, ilmiy va ma'naviy qadriyatlarni shakllantirishdir. Mafkuraviy immunitetni rivojlantirish orqali talabalar nafaqat o'z fikrini erkin va mustahkam ifoda etish qobiliyatiga ega bo'ladi, balki ular jamiyatdagi noxush ta'sirlarga, yolg'on axborotlarga va manipulyatsiyalarga qarshi barqaror turish ga tayyor bo'ladilar.

Ushbu maqoladan xulosalar keltirib chiqarar ekanmiz:

Mafkuraviy immunitetning ahamiyati talabalarga nafaqat o'z bilim va ko'nikmalarini to'g'ri qo'llashni o'rgatadi, balki ularni salbiy g'oya va mafkuralarga qarshi mustahkam qiladi.

Tanqidiy fikrlash va ilmiy yondashuv talabalarga ma'lumotlarni tahlil qilish, ularni tekshirish va oqilona qarorlar qabul qilishni o'rgatadi, bu esa ularning mafkuraviy immunitetini oshiradi.

Ijtimoiy barqarorlik va tinchlikni ta'minlashda, talabalar mafkuraviy immunitet orqali jamiyatdagi g'oya erkinligi va demokratiya qadriyatlarini qo'llab-quvvatlashga tayyor bo'lishadi.

Bag'rikenglik va hamjihatlikni rivojlantirish talabalarni turli millat, din va madaniyatlar o'rtasida o'zaro hurmatni shakllantirishga undaydi, bu esa ijtimoiy totuvlikka xizmat qiladi.

Ruhiiy barqarorlik va emotsional chidamlilikni rivojlantirish orqali talabalar tashqi ta'sirlarga qarshi mustahkam turishga qodir bo'ladilar.

Shunday qilib, talabalarda mafkuraviy immunitetni shakllantirish ularning shaxsiy va ijtimoiy rivojlanishiga katta hissa qo'shadi. Bu jarayon jamiyatni barqaror, rivojlangan va adolatli qilish uchun zaruriy asoslarni yaratadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Karimov I.A. Tinchlik va xavfsizligimiz o'z kuch-qudratimizga, hamjihatligimiz va qat'iy irodamizga bog'liq. T.: "O'zbekiston" – 2004 yil.
2. "Talabalarning mafkuraviy immunitetini mustahkamlashning ijtimoiypedagogik shart-sharoitlari" Z.Eraliyeva "Ta'lim sifati yangi O'zbekiston taraqqiyotini yanada yuksaltirishning muhim omili" ilmiy-amaliy konferensiya 518-523 B www.kokanduni.uz
3. Egamberdieva N. Ijtimoiy pedagogika Pedagogika oliy o'quv yurtlari va dorilfunun talabalari uchun darslik. – T.: Milliy kutubxona nashriyoti, 2012. – 1 b.
4. Psixologiya. Uchebnik. / Otv. red. prof. A.A.Крылов. – 2-ye izd. pererab. i dop. M.: Izdvo: PROSPEKT (TK Velbi). 2004. –2 s.